

Friheten att säga vad man tycker

Berättelse

I Sverige får du säga vad du tycker. Du får skriva dina åsikter och prata om det du tror på. Det kallas yttrandefrihet. Yttrandefrihet betyder rätten att uttrycka sina tankar och känslor. Du kan göra det i tal, i text och i bild.

Yttrandefriheten är skyddad i grundlagen. Grundlagarna är de viktigaste lagarna i landet. De är svåra att ändra. Därför är friheten väl skyddad.

Den här friheten är gammal i Sverige. År 1766 fick landet en lag om tryckfrihet. Det var en av de första lagarna i världen om att fritt få trycka och sprida texter. Samma lag gav också en annan rättighet. Den sade att alla får läsa myndigheternas papper. Du får alltså läsa beslut och dokument från staten och kommunen. Den rätten kallas offentlighetsprincipen. Den är ovanlig i världen även i dag.

År 2023 fick lagen från 1766 en stor utmärkelse. Organisationen Unesco gjorde den till ett "världsminne". Det betyder att den är viktig för hela världen.

Men friheten har också gränser. Du får inte säga eller skriva precis allt. Det är till exempel förbjudet att håna eller hota en grupp människor på grund av deras religion eller hudfärg. Det är också förbjudet att ljuga om en person så att hon eller han blir skadad. Sådana saker står i lagen. Yttrandefrihet betyder alltså att man får säga mycket, men inte allt.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
yttrandefrihet	rätten att fritt säga och skriva vad man tycker
åsikt	vad en person tycker om något
uttrycka	visa eller säga vad man tänker och känner
grundlag	en av de viktigaste lagarna i ett land
tryckfrihet	rätten att fritt trycka och sprida texter
myndighet	en del av staten eller kommunen, till exempel polisen
offentlighetsprincipen	rätten att läsa myndigheternas papper och beslut
utmärkelse	ett pris eller ett bevis på att något är viktigt
förbjudet	inte tillåtet; något man inte får göra
gräns	en linje för hur långt man får gå

Läsförståelsefrågor

---

1. Vad betyder yttrandefrihet enligt texten?
  1. Att man får resa vart man vill i landet.
  2. Att var och en själv får bestämma sina åsikter och dela dem med andra.
  3. Att man inte behöver betala skatt.
2. Varför är yttrandefriheten väl skyddad?
  1. För att den står i grundlagen, som är svår att ändra.
  2. För att polisen vaktar den varje dag.
  3. För att den är ny och modern.
3. Vad är offentlighetsprincipen?
  1. Att alla får rösta i valet.
  2. Att man får läsa papper och beslut från myndigheterna.
  3. Att man får tala alla språk i skolan.
4. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  1. Sverige fick en lag om tryckfrihet år 1766.
  2. Man får säga precis allt, utan några gränser.
  3. De flesta svenskar känner till ordet offentlighetsprincipen.
5. Nämn en sak som är förbjuden enligt texten, även om Sverige har yttrandefrihet.
6. Varför kan man säga att yttrandefriheten i Sverige är både gammal och viktig? Svara med egna ord.

Facit

1. 1. Att var och en själv får bestämma sina åsikter och dela dem med andra.
2. 1. För att den står i grundlagen, som är svår att ändra.
3. 1. Att man får läsa papper och beslut från myndigheterna.
4. 1. ja b) nej (texten säger att friheten har gränser) c) det står inte i texten (texten säger inget om hur många som känner till ordet)
5. Exempel på svar: Att håna eller hota en grupp människor på grund av religion eller hudfärg, eller att ljuga om en person så att hon eller han blir skadad.
6. Exempel på svar: Den är gammal eftersom lagen kom redan 1766, en av de första i världen. Den är viktig eftersom den står i grundlagen och fick en utmärkelse av Unesco 2023.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten introducerar en abstrakt rättighet genom två konkreta hållpunkter: året 1766 och offentlighetsprincipen (att man får läsa myndigheters papper). Tema: rättigheter, demokrati och lagens gränser. Fråga 6 kräver att eleven väger samman två delar av texten. Lyft gärna att texten är nogg med att friheten inte är obegränsad. Låt eleverna jämföra med hur det fungerar i andra länder de känner till.

Diskussionsfrågor

- Vad är bra med att alla får säga vad de tycker? Finns det något som kan vara svårt?
- Tycker du att det är bra att alla får läsa myndigheternas papper? Varför eller varför inte?
- Var tycker du att gränsen ska gå för vad man får säga om andra människor?
- **Skriv (4 meningar):** Berätta om en gång då du sa eller skrev vad du verkligen tyckte. Vad handlade det om, och hur kändes det?

Källor och faktagranskning

- Regeringen – Grundlagarna (regeringsformen, tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen, successionsordningen): <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/grundlagar-och-demokratiskt-deltagande/grundlagarna/>
- Regeringen – Yttrande- och demonstrationsfrihet i Sverige (gränser, t.ex. hets mot folkgrupp och förtal): <https://www.regeringen.se/artiklar/2023/01/yttrande-och-demonstrationsfrihet-i-sverige/>
- Kungliga biblioteket (KB) – Tryckfrihetsförordningen utsedd till världsminne av Unesco (2023): <https://www.kb.se/om-oss/nyheter/nyhetsarkiv/2023-05-22-tryckfrihetsforordningen-utsedd-till-varldsminne-av-unesco.html>
- Riksarkivet – Vad är tryckfrihetsförordningen (1766, offentlighetsprincipen): <https://sok.riksarkivet.se/historier/tryckfrihetsforordningen/vad-ar-tryckfrihetsforordningen/>

Faktagranskad mot [regeringen.se](https://www.regeringen.se), KB och Riksarkivet i juni 2026. Nyckelfakta: Yttrandefrihet är rätten att uttrycka tankar, åsikter och känslor i tal, skrift och bild. I Sverige är yttrandefriheten skyddad i grundlag. Den allmänna yttrandefriheten finns i regeringsformen (2 kap.), och därutöver finns två särskilda mediegrundlagar: tryckfrihetsförordningen (för tryckta skrifter) och yttrandefrihetsgrundlagen (för radio, tv, film och vissa webbplatser). Sverige har totalt fyra grundlagar. År 1766 fick Sverige sin första tryckfrihetsförordning, som innehöll världens första lagstadgade tryckfrihet och som även slog fast offentlighetsprincipen – rätten att ta del av myndigheters allmänna handlingar – som fortfarande är ovanlig internationellt. Den nu gällande tryckfrihetsförordningen är från 1949 och yttrandefrihetsgrundlagen från 1991; texterna fokuserar på 1766 års ursprung utan att påstå att exakt samma lag gäller i dag. År 2023 utsåg Unesco 1766 års tryckfrihetsförordning till världsminne (Memory of the World). Yttrandefriheten är inte obegränsad: vissa handlingar är förbjudna i lag, till exempel hets mot folkgrupp och förtal. Texterna nämner gränserna neutralt och framställer inget som universellt sant ("många", inte "alla svenskar").

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.